

FÜGGELÉK

„Álmodnak-e tág szavannákkal az oroszlánszelídítők?”
(Ismeretlen szerző)

Vizet kér. Megkapja, megköszöni, majd hosszas hallgatás után belekezd. Pontosan ugyanott folytatja, ahol legutóbb abbahagyta. Neki semmi köze ahhoz, amit napjában többször is kilélegez, és különben is, nincs ideje olyasmikkel foglalkozni, amik esetleg másokat érdekelnek, vagy általánosságban a közmegegyezés hasznosnak vagy éppenséggel előremutatónak tart. Egyedüli igazságként a téli reggelekre jellemző csípősséget tartja elfogadhatónak, ez vitán felül áll, s az, hogy soha nem mert ablaküvegre lehelt párafoltra rajzolni, még nem jelent gyávaságot. A tétova bizonytalanság természetes védőmechanizmus ebben a „szüntelenül változó”, hovatovább „önnön vesztébe rohanó” világban. Ha valaki meghívja egy kávéra, szívesen elfogadja, de ennél többet ne várjanak tőle. Hallgatni fog, mert a fölösleges fecsegés az emberiség megrontója; ezt már eleink is idejekorán fölismerték. A kávé amúgy tisztán issza, feketén, lehetőleg török módra elkészítve, kátránysűrűn, de ha nincs a háznál finomra őrölt mokka és dzsezva, a kotyogóson lefőzött aranyfekete is megteszi. Senki se vádolja igaztalanul azzal, hogy válogató, az ízlése pedig kényes, ő maga meg követelődő. Van tartása, igen, erre a legbüszkébb, ezt az egyet illetlenség lenne elvitatni tőle. Egyesegyedül magának tartozik felelősséggel, s ha más ezt másképp gondolja, lelke rajta, szabad országban élünk.

Mindenkit megillet az ártatlanság vélelme (akik hibásan az ártatlanság védelme kifejezéssel élnek ebben kontextusban, azok számára nincs remény), illetve a jog ahhoz, hogy többek legyenek annál, mint ami eleve elrendeltett a számukra, hiszen – tegyük kezünket őszintén a szívünkre – létezik a világban önérték, ami gyakran tartósabb még a legellenállóbb vasbeton szerkezetnél is.

Mészféhér arcának nincs olyan pontja, amire bárki szívesen fókuszálna, ezzel ő is tisztában van, nem tagadja, de ha néhanap a szemébe néznek, s valahol az írisz és a pupilla találkozásánál fölfedezik az önmagán túlmutató tisztaságot, kevésbé érzi magát elveszettnek. A kiszámíthatóan olcsó tény, miszerint türelemmel végighallgatom kényelmes fotelemből, olyasfajta rá-

adás, amiért hálával tartozik azoknak, akik ilyen helyzetben elvárják bajba jutott embertársaiktól a hálálkodást.

A következőt álmodta előző éjjel. Egy aprócska szobában állt, szinte rögtön tudta, ez egy ravatalozó. Mindenütt koszorúk, virágcsokrok és -füzérek, s persze az X-lábú támasztékra helyezett, gyermekméretű fehér koporsó. Csönd volt. Halott és hideg csönd, ami mázsás súllyal terpeszkedett faltól falig. Egy leheletnyi pillanatra fölillant benne a kérdés: „Mit keresek én itt?“, s rögtön azután a következő: „Miért érzem úgy, hogy nekem választanom kell?” Abban persze egyáltalában nem volt biztos, hogy ki vagy mi között. A félhomályban is tisztán látta, a koszorúk és virághalmok uralkodó színe a fehér, illetve a lilának egy egészen különös árnyalata, olysféle szín, aminek létezéséről eddig fogalma sem volt. Azonkívül, hogy ott állt a ravatalozó előterében, s tudatának egyik végéből a másikba, oda-vissza csapódott ama bizonyos két kérdés, semmi sem történt. Pedig titkon vágyott arra, valaki majd melléje lép, és elmondja, miről is van szó, mit kell tennie, és egy gyöngéd kézszorítással kifejezi őszinte részvétét, esetleg vállon lapogatja, éreztetvén, nem vagy egyedül, veled vagyok ezekben a nehéz percekben. De semmi sem történt. Hideg volt, az arcán hűvös fuvallat babrált, és képtelen volt rájönni, milyen évszak van, s hogy ki fekdühet abban a gyermekméretű, fehér és – hála Istennek? – lezárt koporsóban. Az ébredést megelőző pillanatban vékonyka lehetetet érzett a tarkóján, meleg volt és kedves, mint egy szeretetteljes sóhaj, akkor és amikor egyáltalán nem számít rá az ember.

Az öntudatra ébredés ugyanúgy zajlott, mint eddig bármikor: szemhéján megérezte az ablakon betolakodó napfényt, a halántékán kiütközött némi verejték, s amikor egy száraz nyelést követően észlelte szájában az áporodott bűzt („mintha éjszaka síron túli kis lidércek beleürítettek volna”), tudta: ez is egy újabb reggel, ami hamarosan délelőttbe, aztán délutánba, végül pedig estébe és éjszakába fullad annak a rendje és módja szerint.

Egyébként nemrégiben egy – az ízléséhez igen közel álló – áltudományos folyóiratban olvasta, a tikkelés nem tünet, hanem különös állapot, s annak elmúlta derűre adhat okot. „Tudnia kell, »doktor úr« (ismét ez a semmitmondó, félrevezető címke), amióta nem tikkelek, könnyebben megy a megbocsátás.” Hogy mi az összefüggés a kettő között, azt nem tudja, de érzi a szoros kapcsolatot – szorosabb, mint ahogyan az ín az izomhoz tapad.

Mindazonáltal jó, ha egy s más tisztázódik. Példának okáért itt van ez az úgynevezett önfeladás. Nos, húzza alá a mondandóját összeráncolt homlokkal, V-formába szaladt szemöldökkel, a feltétlen engedelmesség nem

jelent teljes és visszavonhatatlan önfeladást. Ezt az iskolában is tanítani kellene, többre mennének vele a gyerekek; hasznosabb tudás, mint az exponenciális függvények íve vagy éppenséggel az alanyos szószerkezetek különös csengése.

Egy megnevezni nem kívánt jó barátja egy vitás helyzetben (talán a déjára természetéről esett szó, talán a kökénybokrok félfás dugványozással történő szaporításáról, ezt már nem tudja emlékezetébe idézni, hiába görcsöl) azt találta mondani – sőt, kategorikusan kijelenteni –: minden mindegy, még a szélbe suttogott neveket sem visszahangozzák puha szárnyú angyalok. Erre képtelen volt érdemben reagálni, de ettől még érzi (miért is ne érezhetné), valami fontos hangzott el abban a cseppet sem emelkedett pillanatban. Egy szó, mint száz, a feltétlen engedelmesség életmentő öv gyanánt is szolgálhat, csak merjünk belé kapaszkodni, ha úgy hozza a sors, és vihar tépázta, lyukas bárkánkból a hullámok közé hullunk, ahol akarattalan távozásunkat néma csönddé folyítja a sós-fehér tajték.

Mivel tisztában van azzal, embertársainak jelentős részét hosszú és kiatartó munkával elmarta maga mellől, túl sok jót nem remél. Neki éppen elegendő az, hogy kitarthatja szívét-lelkét, beszélhet arról, ami nyűg és teher, s ha lenne bármi, ami az életben egyenlő számára az örömmel, akkor arról is hasonló nyíltsággal és őszinteséggel beszélne. De mivel nincs, ezért be kell érniük a szokásos szólamokkal és futamokkal. Rendkívül hálás, amiért biztos pontja lehetünk egymás életének, még akkor is, ha ez nem egészen természetes és kölcsönös akarat eredményeként született kapcsolat. Függés – a szó reá vonatkoztatható értelmében, ami pedig engem illet, nekem munka, kötelesség, óradíj et cetera, et cetera, a szönyeget sem érdekli az (teszi hozzá némiképp indokolatlanul), ha itt-ott kikopik a gyakori használat eredményeként.

A szerelemről csak annyit tud – s ezt már a legutóbbi néhány alkalommal is megerősítette, és most se kívánja ezt elmulasztani –, örökös harc, ahol a győztes fél bizonytalan időre a másik felet helyezi minden-dolgok előterébe.

Szükségszerű távozása előtt még megjegyzi, nem retten meg semmitől, akkor sem, ha a látszat épp az ellenkezője felől kívánja meggyőzni a külvilágot. Nem szégyen, van tudomása arról, ebben „a beteg és megátalkodott” világban valakit pusztán azért letartóztathatnak, mert ismeretlenek megrágalmazhatták. El kell dönteni, hangsúlyozza nyomatékosan, el kell dönteni, ki a hibás: a szönyeg, amiért engedi magát bemocskolódni, vagy a

cipőtalp, amely végérvényesen, talán egy felsőbb akarat parancsának engedelmeskedve nyomot hagy rajta, miután rálép?

A vizet – ahogyan minden egyes alkalommal, úgy most is – egy kortyra kiissza. Köszöni szépen, jövő héten ugyanebben az időpontban ismét találkozunk. Biccent, végül sietve távozik, s míg fölszállingózik a lépcsőházból lépteinek ütemes koppanása, figyelem a poharat; pontosabban a pohárnak azt az oldalát, ahol egy saját súlyától reszkető vízcsepp tétován megindul lefelé.